

مقدمه:

* **زبان فارسی:** زبان فارسی نه تنها میراث ارجمند گذشته و نگاهبان وحدت و رمز هویت ملی ماست، بلکه تکیه گاه رشد و شکوفایی فرهنگ و ارزش ها نیز هست. کتاب فارسی، مادر و یاور سایر دروس است.

* **کتاب فارسی (مهارت خواندن):** کتاب مهارت خواندن در آموزش بر روش پیکره نگر (کلی) تأکید دارد.

* **کتاب فارسی (مهارت نوشتن) بر روش سازه نگر (جزئی) تأکید دارد.**

* برنامه‌ی زبان آموزی بر پایه‌ی گفتاری (گوش دادن، سخن گفتن، خواندن، تفکر و استدلال) و مهارت‌های نوشتاری (دست‌ورزی، رونویسی، کلمه‌نویسی، بندنویسی، املا و ...) برنامه‌ریزی شده است.

* **نکته:** کتاب مهارت خواندن با نگره آغاز شده است و این بدان معنا است که گام نخست در آموزش زبان، پرورش سواد بصری به همراه رشد سواد شنیداری است که با دست‌ورزی همراه شده است.

انواع خط در کتاب فارسی:

۱- خط نسخ، خط چاپی یا خط خوانداری که سرمشق خواندن شاگردان است. این خط برای کمک به خواندن درست سریع و روان استفاده شده است.

۲- خط نوشتاری که سرمشق نوشتن دانش آموزان است و خطی است که متن درس ها با آن نوشته شده است.

۳- خط نستعلیق ساده یا شبه نستعلیق که برای پرورش سواد بصری و حس زیبایی شناسی و هدف آشنایی با جلوه‌ای از هنر ایرانی اسلامی، در بخش با هم بخوانیم به کار رفته است.

* لازم است آموزگاران در آموزش، به دو شکل نوشتاری (خط خواندن و خط نوشتن) اشاره کنند، اما در ارزشیابی درس املا، هدف درست نویسی شکل املائی کلمات است، نه نوع خط آنها.

* تکرار و تمرین متن‌های روانخوانی بخش دوم و سوم، به رشد مهارت خواندن و پرورش توانایی درک آنان کمک خواهد کرد.

* **نکته:** ارزشیابی توصیفی فرصت مناسبی برای شناسایی دقیق توانایی و استعداد های فراگیران فراهم می کند.

درسنامه ۱

ساختار و محتوای کتاب فارسی اول:

* کتاب فارسی اول شامل سه بخش: نگاره‌ها، نشانه‌های یک، نشانه‌های دو است که بر مبنای مراحل رشد زبان و توانایی یادگیری طراحی شده است.

بخش اول:

* **نگاره‌ها:** هر نگاره عنوان و موضوع خاصی دارد که در برگیرنده مطالب آن نگاره است. **رویکرد آموزش نگاره‌ها از کل به جزء است.** تصویر بزرگ نگاره با هدف تشویق دانش آموزان به سخن گفتن، خوب دیدن، تفکر و خوب گوش دادن بررسی می شود. سپس تصاویر کوچک زیرنگاره همراه با نام هر تصویر عرضه می شود تا تصویر و نام آن، هر دو در ذهن دانش آموز ثبت و ضبط شود.

* **نکته مهم:** ذکر نام هر تصویر تنها برای آشنایی با شکل کلی کلمه است نه یادگیری شکل نوشتاری آن، پس **تأکید بر روی تصویر است نه واژه.**

تصویر بزرگ نگاره‌ها:

اهداف:

- ۱- آموزش مفاهیم متناسب با برنامه درسی زبان فارسی و هم سو با برنامه درسی ملی
- ۲- پرورش و تقویت مهارت های زبانی
- ۳- یافتن واژه مناسب برای تمرین بیشتر تا تقویت توانایی تشخیص شکل نوشتاری و آوایی
- ۴- آشنایی با مفاهیم کلیدی سایر حوزه‌ها در یادگیری
- ۵- توانایی کاربرد آموخته‌ها در متن زندگی
- ۶- تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی

تصویرهای کوچک نگاره‌ها:

اهداف:

- ۱- انطباق تصویرک و واژه‌ها
- ۲- تقویت مهارت های شفاهی زبان
- ۳- گسترش گنجینه واژگانی با تکیه بر تصویرخوانی

فعالیت ها و تجربه‌های یادگیری:

* تعداد فعالیت های یادگیری با توجه به توان درک و دریافت و میزان پیشرفت سوادآموزی از نگاره یک تا ده، متفاوت است و بر پایه رعایت اصل حرکت از ساده به دشوار و نیز با توجه به توانایی ذهنی و زبانی کودکان، این فعالیت سازماندهی شده است.

* هدف از این فعالیت ها یکسان کردن روش های آموزش است.

اهداف:

- ۱- تقویت مهارت خوب دیدن
- ۲- آموزش راست به چپ و بالا و پایین
- ۳- تنظیم حرکت چشم
- ۴- تنظیم فاصله چشم با کتاب
- ۵- تقویت مهارت های کلامی
- ۶- ارزشیابی از مفاهیم تصویر پایه
- ۷- تأکید بر سه مفهوم آغاز، میانه و پایان در نقل وقایع، حوادث و داستان ها
- ۸- گسترش دامنه واژگان کودک در زبان فارسی معیار
- ۹- گسترش و تعمیق مفاهیم اصلی

فعالیت این بخش عبارتند از:

ببین و بگو

هدف از این فعالیت توجه و تمرکز دانش آموز، جمله سازی و بیان شفاهی تصویرها است.

اهداف:

- ۱- تقویت خوب دیدن
- ۲- پرورش قوه تمیز و تشخیص
- ۳- تقویت توانایی خوب سخن گفتن
- ۴- رشد توانایی تبدیل دیده ها به گفتار

* گوش کن و بگو: هدف از این فعالیت تقویت توجه، تمرکز، واکنش نسبت به سؤال، درک تصویری، جمله سازی، بیان شفاهی دیده ها و نکات دیگری است که ممکن است دانش آموزان به طور خاص به آنها توجه داشته باشند.

اهداف:

- ۱- تقویت خوب گوش دادن
- ۲- تقویت فرایندهای ذهنی
- ۳- گسترش دامنه واژگان
- ۴- تقویت مهارت خوب سخن گفتن

۵- گسترش مفاهیم اصلی

۶- تعمیق مفاهیم اصلی

بگرد و پیدا کن

اهداف:

۱- انطباق واژه‌های شنیداری با اجزای تصویر

۲- تقویت مهارت های کلامی

۳- تقویت واژه آموزی

۴- گسترش و تعمیق مفاهیم کل اصلی

* به دوستان بگو: در این نوع تمرین ها دانش آموزان با یکدیگر و معلم ارتباط عاطفی برقرار می کنند و سخن گفتن را وسعت داده و با کمک تخیل یا تفکر خویش مطالبی را در قالب بیان خاطره یا دیده‌ها و شنیده‌ها و اطلاعات خود بر زبان می‌آورد.

اهداف:

۱- تقویت مهارت خوب گوش دادن

۲- تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی

۳- تقویت مهارت گسترش مفهوم اصلی

۴- تقویت مهارت خوب سخن گفتن

۵- تقویت مهارت های ارتباطی

۶- تقویت مهارت ایجاد نظم و ترتیب

* این فرصت مناسبی است که معلم بتواند در تمامی دانش آموزان اعتماد به نفس ایجاد کند دانش آموزان کم رو و خجالتی را به صحنه‌ی فعالیت بکشاند.

بازی و نمایش: این دو بخش که به طور متناوب می آیند با هدف ایجاد فضای شاد و تفریحی، کشف استعدادهای نهفته و پرورش آنها، آموزش غیر مستقیم مسائل و تقویت مهارت های زبانی آماده ساختن دانش آموز برای زندگی در بیرون از محیط کلاس، ابراز وجود دانش آموزان و پرورش تخیل طراحی شده اند.

اهداف:

۱- ایجاد فضایی لذت بخش و شادی آفرین

۲- تقویت مهارت های سخن گفتن و گوش دادن

۳- شناخت استعدادهای کودکان و پرورش آن ها

- ۴- ایجاد فرصت سالم برای ابراز توانایی های فردی
- ۵- تقویت مهارت های حسی حرکتی
- ۶- ایجاد فرصت برای بیان عواطف و احساسات
- ۷- گسترش و تعمیق مفاهیم اصلی
- ۸- ایجاد و تقویت مهارت ایفای نقش

باهم بخوانیم

اهداف:

- ۱- ایجاد فضای شاد و لذت بخش
- ۲- تقویت نگرش مثبت نسبت به سخن منظوم فارسی
- ۳- تسلط بر آهنگ و ریتم و وزن و قافیه در شعر
- ۴- گسترش دامنه واژگان
- ۵- پرورش استعداد های متمایل به شعر
- ۶- گسترش و تعمیق مفهوم اصلی

کتابخوانی: این بخش با این هدف طراحی شده است که فرهنگ کتابخوانی رشد کند و گسترش یابد و مهارت خواندن تقویت شود.

* زیربنای ضعف مهارت های زبانی، در نادیده گرفتن مطالعه و کتاب خوانی و بی توجهی به آن است.

ایستگاه مرور مطالب مهم:

- ❖ کتاب فارسی در سال اول شامل سه بخش است: نگاره‌ها، نشانه‌های یک، نشانه‌های دو، ساختار انتخابی بر مبنای مراحل رشد زبان و توانایی یادگیری، طراحی شده اما کتاب‌های دوم به بعد ساختار موضوعی دارند.
- نگاره‌ها در واقع جانشین لوحه‌ها در کتاب‌های پیشین است.
- ذکر نام هر تصویر تنها برای آشنایی با شکل کلی کلمه است نه یادگیری شکل نوشتاری آن، پس تاکید بر روی تصویر است نه واژه.
- ❖ تصویر بزرگ آموزشی
- آموزش مفاهیم متناسب با برنامه درسی زبان فارسی و هم سو با برنامه درسی ملی
- پرورش و تقویت مهارت‌های زبانی
- یافتن واژه ی مناسب برای تمرین بیشتر و توانایی تشخیص شکل نوشتاری و آوایی
- آشنایی با مفاهیم کلیدی سایر حوزه‌ها در یادگیری (علوم، ریاضی، هنر، دینی و قران، تربیت بدنی = رویکرد تلفیقی)
- تقویت نگرش مثبت نسبت به زبان فارسی

❖ تصویرک‌ها

➤ انطباق تصویرک‌ها و واژه‌ها

➤ تقویت مهارت های شفاهی زبان (گوش دادن، سخن گفتن)

➤ گسترش گنجینه‌ی واژگانی با تکیه بر تصویرخوانی

❖ هدف از فعالیت‌ها و تجربه‌های یادگیری در نگاره‌ها **یکسان کردن روش های آموزشی** می‌باشد و معلم می‌تواند آزادانه عمل کند. این آزادی عمل به توانایی‌ها و ظرفیت‌های تک‌تک افراد کلاس باز می‌گردد.

➤ هدف از این فعالیت **توجه و تمرکز دانش آموز**، جمله‌سازی و بیان شفاهی تصویرها است. (تصویر خوانی).

معلم می‌تواند علاوه بر آنکه درباره‌ی هر تصویر پرسش‌هایی مطرح بکند **ارتباط میان تصاویر** را نیز موضوع پرسش و محل توجه دانش آموز قرار دهد.

➤ دانش آموز باید در یک جمله مقصود را بیان کند.

➤ **این تمرین‌ها می‌تواند فرصتی برای یادگیری مشارکتی فراهم نماید.**

➤ هدف از این فعالیت تقویت توجه، تمرکز، واکنش نسبت به سوال، درک تصویرسازی، جمله‌سازی، بیان شفاهی دیده‌ها و نکات دیگری است که ممکن است دانش آموز به طور خاص به آن‌ها توجه داشته باشند.

➤ سوالات جنبه‌ی الگویی دارند و معلم در انتخاب این سوالات یا سوالات مشابه آزاد است.

➤ در پاسخ‌ها به جنبه‌های خلاق باید توجه ویژه شود و از همه‌ی دانش آموزان پاسخ‌های یکسان خواسته نشود.

➤ معلم می‌تواند پس از دریافت پاسخ‌های فردی و جمعی به جمع‌بندی پردازد. **به دوستانت بگو**

➤ برقراری ارتباط عاطفی دانش آموزان با یکدیگر و معلم

➤ این تمرین جنبه‌ی خلاقانه دارد.

➤ برای معلم فرصت مناسبی است که بتواند در تمامی دانش آموزان اعتماد به نفس ایجاد کند و ثنای دانش آموزان کم‌رو و خجالتی را به صحنه‌ی فعالیت‌های کلاسی بکشد. ارتباط‌های صمیمی نیز بین دانش آموزان برقرار می‌شود.

➤ ایجاد فضایی لذت‌بخش و شادی آفرین، تقویت مهارت‌های سخن گفتن و گوش دادن شناخت استعداد‌های کودکان و پرورش آنها

➤ ایجاد فرصت سالم برای ابراز توانایی‌های فردی تقویت مهارت‌های حسی - حرکتی

➤ ایجاد فرصت برای بیان عواطف و احساسات گسترش و تعمیق مفاهیم اصلی ایجاد و تقویت مهارت ایفای نقش

➤ تمرین‌ها در هر بخش به فراخور توان متوسط دانش آموزان است؛ لیکن معلم در این زمینه می‌تواند با ابتکار عمل خود، بر جنبه‌های آموزشی کتاب بیفزاید.

❖ کتابخوانی در تقویت سه مهارت دیگر نقش به سزایی دارد به گونه‌ای که میتوان گفت زیربنای ضعف مهارت‌های زبانی، در نادیده گرفتن مطالعه و کتابخوانی و بی توجهی به آن است.

ایستگاه تثبیت:

۱- ساختار کتاب فارسی اول ابتدایی بر چه مبنایی طراحی شده است؟

۲- رویکرد آموزش نگاره‌ها بر چه مبنایی می‌باشد؟

۳- در کدام بخش، دانش‌آموزان با یکدیگر و معلم ارتباط عاطفی برقرار می‌کنند؟

۴- زیربنای ضعف در مهارت‌های زبانی در بی توجهی به چه چیزی می‌باشد؟

۵- از اهداف بین و بگو به ۳ مورد اشاره کنید.

ایستگاه تست:

- ۱- کتاب فارسی دوره ابتدایی در بخش «خوانداری» و «نوشتاری» به ترتیب بر کدام روش ها تاکید دارد؟
 ۱. پیکره نگر - سازه نگر   ۲. جزئی - سازه نگر   ۳. کلی - پیکره نگر   ۴. سازه نگر - کلی
- ۲- کتاب مهارت خواندن در فارسی اول ابتدایی با «نگاره» آغاز شده است؛ این گزاره چه مفهومی دارد؟
 ۱. گام نخست در آموزش زبان، پرورش سواد بصری همراه با رشد سواد شنیداری است.
 ۲. مهمترین قسمت آموزش زبان، تقویت مهارت شنیداری و گوش دادن است.
 ۳. کتاب فارسی نوشتاری به روش سازه نگر و جزئی اشاره دارد.
 ۴. گام نخست در آموزش زبان رشد سواد شنیداری است.
- ۳- در قسمت «با هم بخوانیم» کتاب فارسی اول ابتدایی، از کدام خط بهره برده شده است؟
 ۱. نوشتاری   ۲. تحریری   ۳. نستعلیق   ۴. نسخ
- ۴- در کتاب فارسی اول، رویکرد و جهت دهی «نگاره‌ها» به چه نحو می باشد؟
 ۱. کل به جزء   ۲. کلی   ۳. جزء به کل   ۴. جزئی
- ۵- گسترش گنجینه واژگانی با تکیه بر تصویرخوانی «از اهداف کدام مورد در فارسی اول است؟
 ۱. تصویر بزرگ نگاره‌ها   ۲. تصاویر کوچک نگاره‌ها
 ۳. نشانه‌های یک   ۴. نشانه‌های دو
- ۶- آموزگار پایه اول ابتدایی، از کدام فعالیت کتاب درسی برای آموزش غیرمستقیم مسائل و تقویت مهارت های زبانی کمک می گیرد؟
 ۱. به دوستان بگو   ۲. بگرد و پیدا کن   ۳. با هم بخوانیم   ۴. بازی و نمایش
- ۷- برای اینکه معلم بین دانش آموزان کلاس ارتباط عاطفی برقرار کند، کدام تمرین در کتاب فارسی طراحی شده است؟
 ۱. گوش کن و بگو   ۲. به دوستان بگو   ۳. گوش کن و بگو   ۴. ایفای نقش